

УДК 811. 111

КАТЕГОРІЯ ІНКЛЮЗИВНОСТІ В АСПЕКТІ КАТЕГОРІЇ КІЛЬКОСТІ

Бедрич Ярослава Вадимівна

асп.

Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України

Робота присвячена аналізу дискурсивних особливостей мовних одиниць категорії кількості як експліцитного засобу вираження категорії інклюзивності на матеріалі англо-американських статей у галузі інформаційно-комунікаційних технологій. Виділяються такі типи мовних одиниць кількості в аспекті інклюзивності: визначена кількість (з підтипами зазначення однієї частини та зазначення точної кількості); невизначена кількість (з підтипами зазначення кількості за допомогою еквівалентів числівників, апроксимативної кількості – великої та малої, зазначення кількості за допомогою займенників інклюзивної семантики) та їх комбінація. Кількісні відношення в аспекті інклюзивності передаються експліцитно або імпліцитно.

Ключові слова: науковий дискурс; інклюзивність; кількість; точна та невизначена кількість; апроксиматор; інклюзивний квантифікатор.

Статтю присвячено дослідженню експліцитних та імпліцитних засобів вираження категорії інклюзивності в сучасному науковому дискурсі, що становить **об'єкт** нашої наукової праці. **Предметом** даної роботи є мовні одиниці категорії кількості в аспекті когнітивно-дискурсивної категорії “інклюзивність”. **Науковою новизною** дослідження є висвітлення мовних одиниць кількісної семантики в поєднанні з мовними одиницями інклюзивної семантики як засобу вираження категорії інклюзивності. **Мета роботи** – аналіз дискурсивних особливостей мовних одиниць кількісної семантики у сенсі інклюзивності на матеріалі англо-американських статей у галузі інформаційно-комунікаційних технологій. В якості емпіричного матеріалу ми розглядали наукові журнали в даній галузі, а саме: *IEEE Communications Magazine*, *The International Journal on Advances in Intelligent Systems*, *The International Journal on Advances in Internet Technology*, *The International Journal on Advances in Networks and Services*.

Питання когніції та категоризації докладно висвітлювала Елеонора Рош у своїй теорії прототипів [Rosh 1978]. Категорії – у найширшому сенсі – допомагають нам краще зрозуміти світ та зробити важливі узагальнення [Smith 1981].

Категорія інклюзивності, як і категорія кількості, а також категорія особи, за Джозефом Гарольдом Грінбергом, є мовними універсальями, яким властива значна варіативність у конкретних мовах, позаяк вони отримують різне втілення у різних мовах [Greenberg 1978, 178]. Як когнітивна категорія, інклюзивність (*inclusiveness*) досліджувалася у психолінгвістиці як засіб структурування та розуміння когніції, як спосіб ментального опанування нової інформації. Дослідники Марк Борнстайн та Марта Артербері наголошують на різних аспектах категоризації: специфіці обробки інформації та структурі [Bornstein 2010]. Останній підхід акцентує увагу на ієрархічному включенні (інклюзивності) та таксономічній

організації [Collins 1969, Murphy 2002]. Категорія ієрархічної інклюзивності репрезентує різні рівні реальності [Berlin 1992].

Дотепер мовна категорія інклюзивності в аспекті “частина”-“ціле” не була предметом окремого лінгвістичного дослідження. Побіжно інклюзивність згадується у науковому доробку професора С.О. Жаботинської – в контексті інклюзивність-посесивність [Жаботинська 2013]. Крім цього, на важливості інклюзивності в аспекті наукової мови наголошують і вчені з США (К. Frels, Е.Онвагбазі, Д.Слейт), котрі провели дослідження типології дієслів у науковому писемному дискурсі. Вони стверджують, що дієслова є найважливішим засобом наукової комунікації, позаяк читач може адекватно зрозуміти смисл висловлення лише при використанні правильного дієслова. Автори статті розрізняють дієслова, що виражають ствердження (*statement*), пізнання (*cognition*), знання (*knowledge*) або дію (*action*). До дієслів, що передають ствердження, належать експліцитні (*explicit*), імпліцитні (*implicit*) та інклюзивні (*inclusive*) дієслова, останні використовуються для опису зв'язку між елементами цілого [Frels 2010]. Про виключну важливість мовних одиниць інклюзивної семантики у мові науки свідчать і сучасні корпусні дослідження: так, у корпусі *COCA Academic vocabulary lists of English, Corpus of Contemporary American English* (120 млн. слів наукових текстів) до найбільш часто уживаних належать такі слова інклюзивної семантики як *group, system, include, involve* (зокрема перші три входять до двадцятки найуживаніших) [Davies 2012]. Усе це свідчить про **актуальність** розвідок у даній царині.

Ми розглядаємо **інклюзивність** як когнітивно-дискурсивну категорію, що виконує низку дискурсивних функцій та втілюється у функціональних типах [див. напр. Бедріч 2014б], які імплікуються або експлікуються в писемному англо-американському науковому дискурсі. Категорію інклюзивності як невід'ємну частину наукового дискурсу ми висвітлюємо з точки зору філософії [Бедріч 2013] та досліджуємо її лінгвальні аспекти (у тому числі, її гендерні особливості, зокрема так звану інклюзивну мову) [Бедріч 2014а]. Для всебічного висвітлення категорії інклюзивності в писемному науковому дискурсі ми досліджуємо закономірності функціонування мовних одиниць інклюзивної семантики з огляду на специфіку англійської мови науки.

Категорія кількості є однією з найбільш широких і багатогранних категорій мислення людини. Вивчення категорії кількості привертало увагу таких вчених як: В.В. Акуленко [1990], О.Й. Букреєва [1990], Г.Г. Галич [2002], С.О. Жаботинська [1992], М.А. Кумахов [1969], Г.О. Меновщіков [1970], Л.Д. Чеснокова [1992], С.О. Швачко [1990]. За словами В.З. Панфілова, кількісна визначеність – це величина наявності чого-небудь, яка в результаті порівняння (включаючи лік, вимір, обчислення) може виражатись приблизно (в формулах зі значенням “набагато більше”, “більше”, “приблизно рівно”, “менше”, “набагато менше”) або практично точно (в числах, рівностях) [переклад наш – Бедріч Я.В.] [Панфілов 1977, 158-159].

В нашому дослідженні ми спираємося на базову класифікацію функціональних типів категорії кількості, яку подають В.В. Акуленко зі співавторами в монографії

“Категорія кількості в сучасних європейських мовах” [1990]. Описуючи структуру категорії кількості, дослідники розрізняють: **визначену кількість** (з підтипами нумеральності та одиничності (сингулярності) та **невизначену кількість** (з підтипами множинності (плюральності) та оцінки невизначеної кількості, останній, в свою чергу, стосується невизначено великої кількості (мультипліцитності) та невизначено малої кількості (паукальності). Автори вказують на те, що дана структурація не є остаточною, позаяк різні підтипи взаємодіють і частково переходять один в одного [Акуленко, Швачко, Букреева 1990, 17-18].

Творчо застосувавши наведений підхід до аналізу категорії кількості та опрацювавши наявний емпіричний матеріал, ми встановили такі дискурсивні особливості вживання мовних одиниць категорії кількості в аспекті категорії інклюзивності.

I. ВИЗНАЧЕНА КІЛЬКІСТЬ.

1. **Зазначення однієї частини**, з якої складається ціле, наприклад:

*The beamforming vectors **comprise** a beamforming matrix at the transmitter* [IEEE Communications Magazine, June 2009, 102].

Наочно це можна представити моделлю: **ЦІЛЕ** + *складається з, включає (дієслово інклюзивної семантики)* + **ЧАСТИНА**, (інклюзивне дієслово вживається в активному стані).

Розглянемо інший приклад:

*In fact, MIMO is **included** in advanced LTE* [IEEE Communications Magazine, June 2009, 73].

Такий випадок наочно можна представити моделлю: **ЧАСТИНА** + *входить до складу (дієслово інклюзивної семантики)* + **ЦІЛЕ**, (інклюзивне дієслово вживається в активному стані).

2. **Зазначення точної кількості.**

• **точна кількість частин.** Тут йдеться про точну кількість частин (виражена кількісними числівниками), що входять до складу цілого, або з яких складається ціле, наприклад:

*In the UH Kukui Cups, the Power Meter reflects the power use of a **team consisting of 54 residents*** [Journal of Intelligent Systems, №3-4 2013, 192].

*It **contains three static** (two of which are Internet-sharing) **nodes** and **two wireless mobile network nodes*** [The International Journal on Advances in Networks and Services, № 1-2 2014, 33].

Як бачимо, тут наводиться перелік частин, з яких складається ціле, із зазначенням їх точної кількості (кількісний перелік).

II. НЕВИЗНАЧЕНА КІЛЬКІСТЬ.

• **Зазначення кількості частин, що є елементами цілого** за допомогою еквівалентів числівників із значенням “група”, “клас”, “об’єднання”, що маркується зокрема, за допомогою таких мовних одиниць: *a collection of, a cooperation of, a group of, a list of (all), a mix of, a mixture of, a series of, an array of, the combination of, the complex of, the family of, the set of, sets of*. Наприклад :

*Our initial deployment at the museum of contemporary art, Fortaleza São Tiago, has served as a proof-of-concept and **consisted of a small group** of wireless nodes capturing environmental data continuously* [The International Journal on Advances in Networks and Services, № 1-2 2010, 116].

*More specifically, **the CFM consists of several general patterns, e.g., the Job Arrival Pattern and the Job Complete Pattern, as well as a set of algorithms, e.g., the Job Orchestrating Algorithm (JOA), the Resource Orchestrating Algorithm (ROA), and the Community Scheduling Algorithm (CSA), in order to serve future scheduling and collaboration behaviors well with obtained metadata within the scope of extended topology*** [The International Journal of Intelligent Systems, № 1-2 2010, 32].

Останній випадок рясніє мовними одиницями кількісної семантики. Тут, поперше, використовується детермінатор *several* для зазначення певної кількості частин, а поруч наводиться перелік цих частин за допомогою маркера екземпліфікації *e.g.* По-друге, вживається еквівалент числівника зі значенням “група” *a set of*, для наведення кількості частин, що входять до складу цілого. Власне, тут спостерігається межа між множинністю та одиничністю.

В наведеному нижче випадку, **кількість цілих**, що формуються частинами, виражається за допомогою еквівалента числівника *a list of*, в значенні “список, перелік”:

*The pre- and post-actions of the bindings **constitute a list of additional transformations on individual messages*** [The International Journal of Intelligent Systems, № 1-2 2012, 53].

- **Апроксимативний перелік**, який передається за допомогою мовних одиниць апроксимативної семантики + зазначення частин (виражене кількісними числівниками). Наприклад:

*It's usually applied in the so-called band AMC zone, where the whole bandwidth is divided into subbands **each containing about 400 kHz** of contiguous subcarriers* [IEEE Communications Magazine, June 2009, 103].

*Yet this **constitutes already approximately 30 percent** of the overall commercial flight traffic in Europe, where EUROCONTROL records **25,000–30,000 flights per day** depending on the time of year* [IEEE Communications Magazine, May 2014, 118]

В даному дискурсивному фрагменті автор зазначає і приблизну кількість частин в цілому (*approximately 30 percent of the overall commercial flight traffic*) і “кількісний інтервал” (*25,000–30,000 flights*).

- **Невизначено велика кількість** маркується за допомогою апроксимативів кількості (субстантивні фразеологічні одиниці), таких як: *several, (different) number of, a lot of, lots of, numerous, many, plenty of, large number of, large numbers of, a high amount of, high number of, a very large number of, great number of, a great deal of, huge number of, huge amount of, a sizeable amount of, sufficient amount of, the largest number of*. В даному полі можна прослідкувати збільшення кількості частин за допомогою вживання відповідної фразеологічної одиниці, наприклад:

It is composed of several wireless sensors distributed on an area and some wireless IP cameras [The International Journal on Advances in Networks and Services, № 1-2 2010, 175].

В наведеному випадку подається кількість частин, що виражається за допомогою детермінатора *several* та неозначеного займенника *some*, які набувають значення “незначної кількості”.

Розглянемо інший приклад:

This is the case with storage, where a large number of inexpensive unreliable disks can be used to make up large reliable storage [IEEE Communications Magazine, January 2013, 28].

На відміну від попереднього, в цьому випадку зазначається велика кількість частин (*a large number of inexpensive unreliable disks*), що формують ціле.

Інші схожі випадки:

Enterprises involve a great deal of data, which constitute an important economic resource and have to be maintained carefully [The International Journal of Intelligent Systems, № 3-4 2014, 468].

Although one needs to crawl as many blogs as possible to obtain good results, the blogosphere contains huge amount of data [International Journal on Advances in Internet Technology, № 3-4 2010, 236].

У наведених прикладах велика кількість частин, які входять до складу цілого, передається за допомогою фразеологічних одиниць *a great deal of* та *huge amount of*. До них наближаються і так звані гіперболічні апроксиматори емоційно-експресивної семантики [Льченко, 165] типу *an enormous number*, наприклад:

Net Logo also contains an enormous number of code samples and examples [IEEE Communications Magazine, March 2009, 169].

- **Невизначено мала кількість**, що передається за допомогою апроксиматорів: *small amount of, smaller number of, the minimum number of, few*, наприклад:

For example, the MAC header and trailer of 802.11 data frames occupy a total of 34 bytes, which represents a significant overhead given that the payload generated by sensor applications is normally composed of few bytes [The International Journal on Advances in Networks and Services, № 1-2 2010, 70].

У наведеному вище реченні квантифікатор *few* (в значенні *мало, невелика кількість*) не має оцінного значення, а просто факт наявності невеликої кількості, що демонструє, зокрема, специфіку квантифікації в англійській мові науки. Якщо у загальнонародній мові *few* передає здебільшого негативне оцінне значення, а *a few* – позитивне (порівняймо: *I know few places VS. I know a few places*), то в англійській мові науки, залежно від контексту, можливе або нейтральне, в оцінному сенсі, вживання квантифікатора *few*, або ж наявність негативних конотацій. У випадку *a few*, підкреслюємо, у мові науки, можливі як позитивні, такі негативні конотації, особливо у поєднанні з маркерами емфазу типу *just, only*:

An interesting issue with configuration was raised while the tests of the multiple unit configurations were executed. In single unit mode, there were no problems, the

configuration was updated, the device was reset and after some seconds, network operation was restored. The same happened if multiple units were configured in an office-like topology (equalized tree), where only a few levels of switches were involved and the longest path was 3-4 hops [The International Journal on Advances in Networks and Services, № 3-4 2013, 205].

Зважаючи на контекст, спостерігається позитивна конотація квантифікатора *a few*, позаяк в попередньому дискурсивному фрагменті спостерігаємо позитивну оцінку, яка маркується за допомогою розгорнутої оцінної номінації *there were no problems (the configuration was updated, the device was reset, network operation was restored)*.

- **Зазначення кількості частин** за допомогою займенників інклюзивної семантики *both* та *all*. Ми виділяємо ці два займенники в окрему групу, позаяк вони відносяться як до категорії кількості (в аспекті визначеної кількості (*both*) та невизначеної кількості (*all*), так і до категорії інклюзивності (*all* є займенником всеохоплюючої інклюзивної семантики [Бедрич 2014 б, 29], власне *both* – це інклюзивний квантифікатор [Шаля 2011, 68]). Тут можливі такі варіанти:

- **Зазначення кількості цілих**, з яких складаються частини, як-от:

Both CAMs and DENs contain information that is potentially interesting for all the surrounding vehicles [IEEE Communications Magazine, May 2012, 194].

For example, all messages contain a header identifying it as an OPC UA message [International Journal on Advances in Internet Technology, № 1-2 2013, 29].

- **Зазначення кількості частин**, що формують ціле або входять до складу цілого. Наприклад:

This is especially evident if the specimen temperature is close to solidus line when the body consists of both solid and semi-solid regions [The International Journal of Intelligent Systems, № 1-2 2013, 156].

Among all the nodes, three of them form a commander group positioned in an area of 4 km × 4km at the center of the field [IEEE Communications Magazine, February 2012, 191].

Причому в останньому випадку, частини *all the nodes* також виступають в ролі цілого стосовно кількості частин (*three of them*), які формують інше ціле, у нашому прикладі, це – *a commander group*.

- В англійській мові науки може використовуватися **комбінований перелік** як поєднання приблизного та точного кількісних вимірів, як-от в наступному прикладі:

The combination of RANaaS and one or several RAPs forms a virtual eNB (veNB), which is the functional equivalent of an eNB in the 3GPP architecture [IEEE Communications Magazine, May 2014, 75].

У даному випадку, кількість виражається за допомогою еквівалента числівника "група" *the combination of*, числа частин *one* та детермінатора неозначеної кількості *several*. Розглянемо інший приклад:

In both cases, we considered DBPedia as a source of semantic information, utilizing a subset of it comprising about 4120 military conflicts, 1660 military persons, 4270

*locations and, of course, **the relations** between them (conflicts with locations, conflicts with persons, etc.)* [The International Journal of Intelligent Systems, № 3-4 2013, 182].

Тут також використовується **комбінований** перелік в якому зазначається і приблизна кількість частин *about 4120 military conflicts*, і точний кількісний перелік частин *1660 military persons, 4270 locations* та кількість частин, що подається в вигляді неозначеного перелічення.

Кількісні відношення в аспекті інклюзивності можуть передаватися **експліцитно** або **імпліцитно**. **Імпліцитно** кількість може виражатися за допомогою дискурсивних маркерів:

- **екземпліфікації**, зокрема слів та словосполучень *for example, e.g., such as, as, like*, наприклад:

*Within the wireless community, we believe the PHY definition should be formally broadened to concern the transmission of bits from transmitters to receivers, **encompassing, e.g.,** multiuser, multicell, and relay configurations* [IEEE Communications Magazine, April 2011, 159].

*More sophisticated models, that **involve** other information **like** the mouse clicks, eye movements, or other stress indicators, could also be used here* [The International Journal of Intelligent Systems, № 3-4 2011, 364].

- **неозначеного перелічення**, зокрема вирази **etc, so on**, наприклад:

*Typically, this may **involve** bandwidth-intensive applications or large files (data, movies, games, HD videoconferencing, etc.) and may use a significant fraction of the available bandwidth along a network path* [International Journal on Advances in Internet Technology, №1-2 2010, 104].

В останньому випадку натрапляємо на імпліцитний маркер кількісних відношень в аспекті неозначеності *typically (implication: in most cases, but not always; not 100 percent)*.

Отже, дослідивши дискурсивні особливості мовних одиниць категорії кількості можна зробити висновок про те, що категорія інклюзивності існує поруч із категорією кількості, позаяк завжди ціле або певна кількість цілих включає частину або певну кількість частин. Ми доходимо висновку про наявність таких функціональних підтипів категорії кількості в аспекті інклюзивності, як: визначена кількість (стосується зазначення однієї частини; зазначення точної нумеральної кількості); невизначена кількість (з підтипами зазначення кількості за допомогою еквівалентів числівників, апроксимативної кількості – великої та малої, зазначення кількості за допомогою займенників інклюзивної семантики) та комбінації визначеної та невизначеної кількості. Кількісні відношення в аспекті інклюзивності передаються експліцитно або імпліцитно.

У майбутньому планується встановити зв'язок категорії інклюзивності з іншими категоріями, зокрема посесивності та ввічливості.

Бедрич Я.В., асп.

Центр научных исследований и преподавания иностранных языков НАН Украины

Категория инклюзивности в аспекте категории количества

Работа посвящена анализу дискурсивных особенностей языковых единиц категории количества как эксплицитного способа выражения категории инклюзивности на материале англо-американских статей в области информационно-коммуникационных технологий. Выделяются такие типы языковых единиц количества в аспекте инклюзивности: определенное количество (с подтипами указание одной части и указание точного количества); неопределенное количество (с подтипами указание количества с помощью эквивалентов числительных, аппроксимативного количества – большого и малого, указание количества с помощью местоимений инклюзивной семантики), а также их комбинация. Количественные отношения в аспекте инклюзивности передаются эксплицитно или имплицитно.

Ключевые слова: научный дискурс; инклюзивность; количество; определенное и неопределенное количество; инклюзивный квантификатор.

Bedrych Ya.V., Postgraduate student

Center for Research and Teaching of Foreign Languages NAS of Ukraine

The Category of Inclusiveness in the Light of the Category of Quantity

The paper deals with the analysis of the language units discourse features of the category of quantity as the explicit way of conveying the category of inclusiveness in the Anglo-American articles in the field of information and communication technologies. There are the following types of quantitative language units in the light of inclusiveness: definite quantity (subtypes of one part indication and exact quantity; indefinite quantity (subtypes of quantity indication by means of numerals' equivalents, approximately large quantity and approximately small quantity, quantity indication by means of inclusive pronouns) as well as their combinations. Quantitative relations through the prism of inclusiveness can be expressed explicitly or implicitly.

Key words: scientific discourse; inclusiveness, quantity; definite and indefinite quantity; approximator; inclusive quantifier.

Література:

1. Акуленко В.В. Категория количества в современных европейских языках / Валерий Викторович Акуленко; [В.В. Акуленко, С.А. Швачко, Е.И. Букреева и др.] ; отв. ред. Валерий Викторович Акуленко. – К. : Наукова Думка, 1990. – 284 с.
2. Бедрич Я.В. Категорія інклюзивності у філософському висвітленні / Ярослава Вадимівна Бедрич // Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження та перспективи / гол. ред. Алла Дмитрівна Белова. – К. : “Логос”, 2013. – С. 26-33.
3. а Бедрич Я.В. Лінгвальні аспекти категорії інклюзивності / Ярослава Вадимівна Бедрич // Матеріали Міжнародної наукової конференції [Мова – література – мистецтво: когнітивно-семіотичний інтерфейс], (КНЛУ, Київ, 25-27 вересня 2014 р.) / відп. ред. О.П. Воробйова. – К. : “Вид. центр КНЛУ”, 2014. – С. 30-31.
4. б Бедрич Я.В. Comprise у контексті інклюзивності / Ярослава Вадимівна Бедрич // Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження та перспективи / гол. ред. Алла Дмитрівна Белова. – К. : “Логос”, 2014. – С. 19-34.
5. Галич Г.Г. Когнитивная категория количества и её реализация в современном немецком языке: [монография] / Галина Георгиевна Галич. – Омск : Из-во ОмГУ, 2002. – 208 с.
6. Жаботинская С.А. Имя как текст: концептуальная часть лексического значения [Электронный ресурс] / Светлана Анатольевна Жаботинская // Когниция, коммуникация, дискурс: Международный электронный сборник научных трудов / гл. ред. Ирина Семеновна Шевченко, Владимир Ильич Карасик. – Х., 2013. – №6. – С. 47-76. – Режим доступа до журналу: <https://sites.google.com/site/cognitiondiscourse/vypusk-no6-2013/zabotinskaa-s-a>

7. *Жаботинская С.А.* Когнитивные и номинативные аспекты класса числительных (на материале современного английского языка): автореф. дис. на соискание учен. степени д-ра филол. наук: спец. 10.02.19 “Теория языкознания” / Светлана Анатолиевна Жаботинская; Московский орден Дружбы народов государственный лингвистический университет. – М., 1992. – 41 с.
8. *Ільченко О.М.* Етикетизація англо-американського наукового дискурсу: дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук: 10.02.04 “Германські мови” / Ольга Михайлівна Ільченко; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2002. – 421 с.
9. *Кумахов М.А.* Число и грамматика / Мухадин Абубекирович Кумахов // Вопросы языкознания / гл. ред. О. С. Ахманова, В. В. Виноградов. – М.: “Наука”, 1969. – №4. – С. 65-74.
10. *Меновицков Г.А.* Способы выражения единичности и множественности в языках различного типа / Георгий Алексеевич Меновицков // Вопросы языкознания / гл. ред. О. С. Ахманова, В. В. Виноградов. – М.: “Наука”, 1970. – №1. – С. 82-88
11. *Панфилов, В.З.* Философские проблемы языкознания / В.З. Панфилов. – М.: “Наука”, 1977. – 160 с.
12. *Чеснокова Л.Д.* Категория количества и способы её выражения в современном русском языке / Лилия Дмитриевна Чеснокова. – Таганрог, 1992. – 178с.
13. *Шаля О.І.* Категорія порівняння у мові науки: функціональні, когнітивно-дискурсивні та лінгвокультурні параметри (на матеріалі англо-американських статей у галузі електроніки): дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / Ольга Ігорівна Шаля; Київ. нац. ун-т імені Т. Шевченка. – К., 2011. – 260 с.
14. *Berlin B.* Ethnobiological classification: principles of categorization of plants and animals in traditional society / Brent Berlin. – Princeton, NJ: Princeton University Press, 1992. – 335 p.
15. *Bornstein M.H.* The development of object categorization in young children: hierarchical inclusiveness, age, perceptual attribute, and group versus individual analyses / Marc H. Bornstein, Martha E. Arterberry / *Developmental Psychology*, 2010. – Vol. 3, № 46(2). – P. 350-365.
16. *Collins A.M.* Retrieval time from semantic memory / Alan M. Collins, M. Ross Quillian / *Journal of Verbal Learning and Verbal Behaviour*, 1969. – Vol. 8. – P. 240-247.
17. *Davies M., Gardner D.* The Academic Vocabulary List [Електронний ресурс], 2012. – Режим доступу до сайту: <http://www.academicvocabulary.info/>
18. *Frels K.A* Typology of Verbs for Scholarly Writing / K. Frels, Anthony J. Onwuegbuzie, John R. Slate // *Research in the Schools*/. – Sam Houston State University, 2010. – Vol. 17, No.1. – P. xx-xxxi.
19. *Greenberg J.H.* Universals of human language / Josef Harold Greenberg; [associate ed. Charles Albert Ferguson, Edith A. Moravchik]. – [Volume 3. Word Structure]. – Stanford: Stanford University Press, 1978. – 470 p.
20. *Murphy G.L.* The big book of concepts / Gregory L. Murphy. – Cambridge, MA: MIT Press, 2002. – 561 p.
21. *Rosh E.* Principles of categorization / Eleonora Rosh. – In E. Rosh, B.B. Lloyd (Eds.), *Cognition and categorization*. Hillsdale, NJ: Erlbaum, 1978. – P. 27-48.
22. *Smith E.D.* Categories and concepts / Edward E. Smith, Douglas L. Medin. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1981. – 201 p.

Список джерел ілюстративного матеріалу

23. *IEEE Communications Magazine* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.comsoc.org/>
Заголовок з екрану
- March 2009
- June 2009
- April 2011
- February 2012
- May 2012
- January 2013

- May 2014
 - July 2014
24. *The International Journal on Advances in Intelligent Systems* [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.iariajournals.org>
Заголовок з екрану
- Volume 3, Number 1 & 2, 2010
 - Volume 4, Number 3 & 4, 2011
 - Volume 5, Number 1 & 2, 2012
 - Volume 6, Number 1 & 2, 2013
 - Volume 6, Number 3 & 4, 2013
 - Volume 7, Number 3 & 4, 2014
25. *The International Journal on Advances in Internet Technology* [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.iariajournals.org>
Заголовок з екрану
- Volume 3, Number 1 & 2, 2010
 - Volume 3, Number 3 & 4, 2010
 - Volume 6, Number 1 & 2, 2013
26. *The International Journal on Advances in Networks and Services* [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.iariajournals.org>
Заголовок з екрану
- Volume 3, Number 1 & 2, 2010
 - Volume 6, Number 3 & 4, 2013
 - Volume 7, Number 1 & 2, 2014

Стаття надійшла до редакції 19.11. 2015.